

«Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИ

2014 сыл
Ыам ыйын
10 күнэ
Субуота
№ 66 (10122)

1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улуухун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга «Сыл бастыг хаһыата»

Балаҕан ыйыгар — Ил Дархан быыбара

Муус устар 29 күнүгэр «Биригэһэ Россия» партия регионнааҕы политическай сэбиэтин мунньаҕа буолла. Манна Саха сиригэр үрдүкү дуоһунастаах сирэйин дуоһунаһыгар кандидаты туруорарга партия иһигэр куластааһыны ытыгы дьүүллэһии үөһүгэр турда.

Республика баһылыгы эбээһинэһин толорооччу Егор Борисов куластааһынна хас да кандидатура туруорутааҕын эттэ. Партия чилиэнэригэр ким эмэ кинини кытта праймеризка күрэстэһиэн сөбүн мунньахха сылдьыбыт дьон улахан сарбахтаатылар. Е. Борисов эпитинэн, партия иһигэр куластааһын аһаҕас уонна дьэҥкэ буолуохтаах «Регион үрдүкү дуоһунаһыгар кандидатураны политическай партиялар киллэрэллэр дьон РФ сокуонугар ыйылар. «Биригэһэ Россия» партия устаабыгар праймериз ытыгытын механизма чуолкайдук уонна чопчутук суруллар. Ити

НОРУОТ — БЫҔААРАР КҮҮС

нуормалар булгуччу туһулуохтаахтар. Оччотугар эрэ куластааһын чийинэйдик барбытыгар саарбахтааһын үөскүө суоҕа.

Республика бүгүн көхтөөх гражданскай уопастыба үөскэтиллэр, дьон-сэргэ былаас уорганнарыгар эрэниитэ улаатан иһэр. Онон дьон эрэниитин, итэҕэлин толоруох тустаахпыт. Быыбар күрэстэһээччилээх барыаҕа», — диэтэ кини.

Көрдөрөр — иһитиннэрэр тиһиктэргэ болдьоҕу иннинэ быыбар туһунан кэлинги нэдиэлэҕэ элбэх сурулларын, этиллэрин Егор Борисов таарыйда. Кини Россия политическай систимэтигэр киирэрэ уларыйылар дойдуга субъектарыгар элбэх болуочуларын биэрэллэрин, ону таһынан регионнар баһылыктарын быыбардаа-

һын сокуонунан бигэргэммитин республика быһылыгы э.т. эттэ.

«Федеральной да, республикатааҕы да сокуоннар чэрчилэринэн болдьоҕу иннинэ быыбары ытыгар туһунан быһаары ылыллыбыта. Ону таһынан правительство отчотун кэмигэр да, күн бүгүнүгэ диэри Саха сирэ бүтүннүтэ бэйэтэ баһылыгы талыахтааҕын дьон-сэргэ этэр, туруорсар. Норуот субъект баһылыгы талар эпитинэһи бэйэтигэр ылынар баҕатын, этиитин биһиги ытыктаахпыт. Онон быыбары болдьоҕу иннинэ ытыабыт» — диэтэ Егор Борисов.

Муус устар 24 күнүгэр Владимир Путин Егор Борисов болуочуларын быһылыбыт кэмин иннинэ тохтодор туһунан ыйаахха илии баттабыта. Бу ыйаахха ыйылыбытынан, кини Саха сиригэр баһылыгы эбээһинэһин быстах кэмгэ толорооччунан аняммыта.

СИА

VI-с спортивной оонньууларга дьэри 60 күн хаалла

ПРЕДПРИНИМАТЕЛЛЭР, ТҮМСҮҮЛЭЭХПИТИН КӨРДӨРҮӨБҮН!

Саха норуоттарын VI спортивной оонньууларын күргүөмүнэн, бары тутуспутунан ылыстахпытына эрэ кыайахпыт. Бу тэрээһин элбэх эдэр саҕа бизнес тэрэһин эрэр предпринимателлэргэ үлэлэрин саҕалыыларга кыах биэриэ, бастагы трамплин буолуоҕа.

Оонньуулары тэрийиһигэ, суолу-иһигэ, дьэһини-уоту, күрүөнү-хаһааны тупсарыыга, бытархай өрөмүөннэри оҕорууга, рекламнай щиттэри, баннердары туруорууга уонна да атын былааннааммалар үлэлэри ытыгыга үбү-харчыны булар сыйаллаах-соруктаах «Фонд поддержки проведения VI спортивных игр народов РС(Я) в Намском улусе» тэриллэбитэ. Манна Намтан төрүттээх бизнесменнэр, улахан тэрилтэ салайааччылары, улууспут бары тэрилтэлэрэ, бирдиилээн дьон күннээх хамнастарын биэрэн номнуо көмөлөһө сылдьаллар.

Олохтоох предпринимателлэр, биһиги бу уопсай дьыалаттан туора турарбыт табыллыбат. Санатан эттэххэ, XIX үйэтээҕи аатырбыт атыһыттарбыт Сэрбэкэ (Модууттан төрүттээх), Мэндээрэр, Маалыкай, атыһыт Хабырыс (Хатын-Ары, уруккута Куһаҕан Ыал) курдук үтүөкэн дьон бэйэлэрин үптэринэн церковнай-приходской оскуола (онно дьадаҕы оҕолору босхо үөрэтэллэрэ), балыһа, таһара дьэһэтэ тутарбыттарга, дойдуга оччотооҕу социальнай эпитэһинэһин бука барытын меценаттар санныларыгар сүгэллэрэ билигин предпринимателлэргэ үтүө холобур буолар.

Билигин кэм ирдэбилэ — предприниматель социальнай эпитэһинэһи сүгүөхтээх, анардас барыс эрэ ылыһын муһураммакка, дьонго-сэргэҕэ, төрөөбүт дойдуга суон дурда, халыг хаһа буоларга, кэнчээри ычат сайдытыгар кылаатын киллэрэргэ дьулуһуохтаах. «Отнооттоххо онгойук туолар» дииллэрини, хас биридибит төһөнү кыайарынан «дук» гыннабына, баһаам үп хомуллан Фондаҕа киириэ дьон туран, Координационнай Сэбиэт чилиэннэрин аатарыттан 70 тыһыынчаны биэрэбит уонна улуус предпринимателлэрин бука барыгытын көмөлөһөрүтүгэр ыһырабыт.

Координационнай Сэбиэт пресс-сулууспата

Быйыл күһүн, бары билэрбит курдук, Саха республикатын аҕа баһылыгы — Ил Дархан — быыбара буолуохтаах. Бу иннинэ Егор Борисов дойдуга баһылыгар Владимир Путинга приемга киирэн болдьоҕун иннингэр быыбары ытыгар көрдөспүтэ, онно сибээстээн кини республика баһылыгы эбээһинэһин толорооччунан аняммыта.

Ону тэнэ Дьокуускайга «Триумф» спортивной комплекскка улахан тэрээһин кэмигэр Нам улуухун Ытык сэбиэтин председателэ Анатолий Васильев улуус аатыттан Е.А. Борисов Ил Дархан дуоһунаһыгар кандидатынан туруорар сөптөөбүн, ону өйүүрүн биллэрбитэ. Ити кэбинтэн М.К. Аммосов аатынан ХИФУ коллектива, кэҕэ улуустартан общественность, «Сахатранснефтегаз» ААО коллектива о.д. Егор Борисовы бу дуоһунаска турарын өйүүллэрин биллэрбиттэрэ. Быыбар аата быыбар — өссө хас да кини бу дуоһунаска турар баҕаларын биллэрбиттэрэ.

Нам улууна Е.А. Борисов кандидатуратын бастааһын өйөөбүтүн быһытынан ыам ыйын 14 күнүгэр «Биригэһэ Россия» партия испиһегинэн барыллаан быыбар (праймериз) И.Е. Винокуров аатынан педагогическай колледж дьэһитигэр ытыллыахтаах. Ол туһунан «Би-

ЕГОР БОРИСОВ — БИҔИГИ КАНДИДАПЫТ!

ир ытыгы Россия» улуустааҕы салаатын секретара И.Р. Попов манньк иһитиннэрдэ:

«Бэнидэһиһиккэ, ол эбэтэр ыам ыйын 12 күнүгэр дьэри, хас биридиһи нэһилиэк бэйэлэрин кыттааччыларын (выборщиктары) талан, ол борото-куолларын тиксэриэхтээхтэр. Маныаха квота быһытынан улахан нэһиликтэр 20-дэ, орто нэһиликтэр 10-на, доҕоус нэһиликтэр 3-4 выборщиктары талыахтаахтар. Барыллаан куластааһынна ыам ыйын 14 күнүгэр 200 выборщик кыттыгыны ылыахтаах. «Биригэһэ Россия» праймеризка регламэнин быһытынан бу барыллаан куластааһынна кыттааччы 50%-на булгуччу партияттан, 50%-на общественной тэрилтэлэртэн (женсовет, ветераннар, ычаттар о.д.а. түмсүүлэр) туруохтаах. Бу иннинэ нэһиликтэринэн общественной сэбиэттэр тэриллэбиттэрэ.

Барыллаан куластааһын сиир биригэһэ курдук бюллетеннаах, кистэлэн куластааһыннаах, ааҕар комис-

сиялаах о.д.а. ытыгылар. Ол барыта регламэнга ыйылан турар. Куластааһын саҕаланыан иннинэ выборщиктар кандидаттары көрсөн ыйыталаһан, сөптөөх хоруй ылан, кинилэр программаларын истэр, дьүүллэһэр бырааптаахтар. Маны күнүс 14 чааска 17 ч. дьэри, 3 чаас устата, туох да иннигэнэ суох чуолкайдук тэрийэн ытыахпытын наада».

Куластааһын кэннэ киһэ 17 чааста А.Ф. Шестаков аатынан сыннаһан кинигэр Егор Борисов нэһилиэнньэни кытта көрсүөхтээх, онно аһаҕас кэпсэти тахсыахтаах.

Эпитипит курдук, республика баһылыгы эбээһинэһин толорооччу Егор Борисов «Биригэһэ Россия» испиһегинэн барыллаан куластааһынна бастаан биһиги улууспутугар кытыаҕа. Ол кэннэ бэс ыйын 6 күнүгэр дьэри 8 түһүмэһинэн республика куораттарыгар, улуустарыгар эмиэ итинник куластааһынна кыттыгыны ылыахтаах. Ол курдук, иккис түһүмэххэ ыам ыйын 17-23 күннэригэр Горнай, Мэнгэ-Хаҕалас, Амма,

Ленскэй, Мирнэй, Хаҕалас улуустарыгар, үһүс түһүмэххэ ыам ыйын 24-25 күннэригэр Уус-Алдан, Чурапчы, Таатта улуустарыгар, төрдүс түһүмэһинэн ыам ыйын 26-31 күннэригэр Алдан, Нерюнгри, Сунтаар, Ньурба, Үөһээ Бүлүү, Бүлүү улуустарыгар, бэһис түһүмэххэ бэс ыйын 2 күнүгэр Өлүөхүмэ улууспутугар барыллаан куластааһын ытыллыаҕа.

Оттон сэттис түһүмэххэ арктическай улуустарга аныгы сибээс көрүнүнэн манньк көрсүһүүлэр дистанционнай бэрээдэһинэн ытыллыахтаах. Бэс ыйын 5-6 күннэригэр түмүктүү ахсыс түһүмэххэ Е.А. Борисов Жатайга уонна Дьокуускайга барыллаан куластааһынна кытыаҕа.

Онон Намнар Егор Борисовы Ил Дархан дуоһунаһыгар туруорарга бастааһын тыл көтөхпүт улуус буоларбыт быһытынан барыллаан куластааһыннан саҕалаан аны күһүн быыбарга күргүөмнээхтик кыттан бэйэбит кандидатпытын бука бары өйүүрбүт кэскиллээх уонна сирдээх дьыала буолуоҕа.

Бэйэ информ.

Ыһыы-2014

Аны аҕыһах хонугунан, дьыл эрдэ кэлбитинэн, буолактарга сааскы ыһыы саҕаланан тимир көлө арааһын тигинэтэн дьон-сэргэ бөдө күрээһинүүх үлэҕэ турунуо. Быйыл улуус үрдүнэн кимнээх, ханна, төһөнү ыһаарылааннаахтарын туһунан улуус кылаабынай агронома Сардана Дмитриевна Новгородова бу курдук сырдатта.

— Быйыл улуус үрдүнэн 2336 гектар иэннээх сиргэ ыһыыны ыһарды былааннанан олорубут. Итинтэн 540 гааҕа хортуппуйу, 142 гааҕа аһаҕас сиргэ оҕуруот аһын олордуохпун. Сүөһү аһылыгар барар үүнээйи араас көрүнүн 1610 гектарга ыһахтаахпыт. Ол иһигэр: эбиэһи «Сухаһыт» ХЭТ 100 га, «Тунал» ХЭТ 100 га, биригэһэ Судаанскай от сизмэтин «Хатын Арыс МТХПК» ХЭТ (сал. В.В. Бунашев) 100 га уонна «Дайыына» ХЭТ (сал. П.К. Слепцов) 100 га, «Бүтэй иһэ»

Ыһыы саҕаланара ыган кэллэ

б/х (сал. П.П. Новгородов) элбэх сыллаах оту 300 га ыһахтара. «Сухаһыт» уонна «Тунал» кормовой культураны ыһыыга субсидия көрүллүбүт буолбутунан ыһахтаах иэннэригэр тустааһыннан 350 уонна 500 гектары ыспат буоллулар.

Былааннамыт иэнгэ ыһыыны ыһарга СР ТХМ-тэ гектарга бэриллээхтээх субсидия 70%-нын ыһыы саҕалананытыгар хаһаайыстыбаларга биэрэрдий быһаарбыта. Ол кэлэн бу күннэргэ хаһаайыстыбалар анал счеттарыгар ытыллан ээр. ТХМ-тэ билигин сизмэни, минеральной удобрениены атылаһыыга уонна быраһыллыбыт баһыналары чөл түһэриини субсидиялыыр. Быйыл биһиги улууспутугар оһорбо буолбут 200 гектар иэннэ-

эх баһына чөл түһэриллиэхтээх. Урут бүтэй оҕоруутугар, техниканы атылаһыыга субсидия көрүллэр эбит буолаһына, быйыл ол тохтоон турар. Ыһыыны субсидиялааһын кээмэйэ ааспыт сыллааҕар аччаата. Онон сорох хаһаайыстыбалар сөптөөх өйөбүл суоҕуттан да сылтаан ыһыларын иэнин сарбыйарга тиийдилэр.

Улуус хаһаайыстыбалара бары ыһаар сизмэлээх олоролор. «Саха-кредит» нөһүө эбиэс уонна минеральной удобрение 100% кэллэ. Ыһыыга барыта 52 техника тахсара былаанналар. Ыһыы үлэтин сорох хаһаайыстыбалар ыам ыйын 10 күнүттэн саҕалыахтара. Күргүөмнээх тахсыы ыам ыйын 15 күнүттэн буолуоҕа. Хамаһатта нэһилигин

баһынай хаһаайыстыбалара: «Сүүрэн» (сал. О.Г. Жиркова) уонна «Сага сүүрэн» (сал. А.С. Жирков) иккис холбоһон 23,5 га хортуппуйу, 3,5 га оҕуруот аһын ыһахтара. Итини сэрэ 1200 кв.м иэннээх сага туттубут теплицаларыгар оҕурсуну, помидору олордуохтаахтар. «Сага сүүрэн» быйылгыттан хортуппуйу үүннэрэн, сууйан-сотон, суулаан (упаковкалаан) атыыга таһаарар технологияны олохтоонунга көмүскээн ылбыт гранын бырайыагынан үлэ ытытан производствога сага сүүрээни киллэриэхтээх.

Улуус тыатын хаһаайыстыбатын үлэһиттэригэр өлгөм үүнүүнү ылыы укулаатын уураар быһаарыахтаах күннэр саҕаланалара олох чугаһаата. Онон күһүнү-уоһу, ыһыыга туттулуохтаах техниканы өссө төгүл үчүгүйдик көрүнэн — истинэн ыһыы бары үлэтин болдьоҕор, хаачыстыбалаахтык ытытан бүтэрэр сорук турар.

И. ИВАНОВ

Бэлиэ түгэн

Ыам ыйын 1 күнүгэр сааскы эйэ, үлэ бырааһынньыгын М.К. Аммосов болуоссатыгар уруйдуу-айхаллыы көрүстүбүт.

Халлааммыт төһө да былыттаах, тымныы буоллар оҕо саадын иитиллээччилэриттэн саҕалаан ветераннарга тийэй араас өнгөөх шариктары, плакаттары, былаактары, сибэккилэри тутан бырааһынньыктаабы парадка кы-

тыннылар. Ол курдук, быйылгы парадка уопсайа биэс тыһыынчаттан тахса киһи хаамта. Тэрилтэлэр, оскуолалар, детсадтар республикабытыгар культура уонна хотугу норуоттар сылын, улууспутугар И.Д. Винокуров –

ЭЙЭ, ҮЛЭ БЫРААҤЫННЬЫГА

Чабылҕан төрөөбүтэ 100 сылын уонна IV-с спортивной оонньуулар ис хоһооннорун көрдөрөр тиэмэлэри арыйдьылар. Сылын аайы тэрилтэлэр тэрээһиннэрин көрүү ытыллар. Ол курдук, детсадтар бөлөхтөрүгэр 4 №-дээх «Чэчир» (сэб. Охлопкова И.В.) – 1 миэстэ, 11 №-дээх «Сулусчаан» (сэб. Сивцева М.И.) – 2 миэстэ, 8 №-дээх «Көлүкчээн» (Местникова А.Т.) – 3 миэстэ буоллулар. Оскуолаларга И.Д. Винокуров – Чабылҕын аатынан алын сүһүөх оскуола (дир. Слепцова Н.Г.) – 1 миэстэ, И.С. Гаврильев аатынан Нам 1 №-дээх оскуола (дир. Габышева Е.П.) – 2 миэстэ, Нам 2 №-дээх оскуола (дир. Никонова Н.П.) – 3 миэстэ табыстылар. Онтон тэрилтэлэргэ 1 миэстэ А. Шестаков аатынан Намнааҕы культура киинэ (дир. Колпашикова В.В.), 2 миэстэ

И.Е. Винокуров аатынан Намнааҕы педагогической колледж (дир. Ядреева Е.В.) уонна 3 миэстэ улуус киин балыһата (кылаабынай быраас Слепцов Л.А.) тигистилэр. Бу миэстэлэспит тэрилтэлэргэ «Копир+» салайааччыта ИП Новгородов Б.Г. 1 м. – 5 тыһ., 2 м. – 3 тыһ., 3 м. – 2 тыһ. сертификаттары туттар-

таата. Ол кэнниттэн «Добун», «Коробейники» ансамбльдар, гимназия үөрэнээччилэрэ о.д.а. кыттылаах бырааһынньыктааҕы кэнсиэрт буолла. Онтон быраатты Кириллинэр ааттары үйэтитэр эстафетаҕа уонна кросска оскуола үөрэнээччилэрэ илин-кэлин түһүстүлэр.

С. АРГУНОВ

Үтүө дьыала чэрчитинэн

«НОРУОТ КҮҮҤЭ – КӨМҮӨЛ КҮҮҤЭ»

Сахам сиригэр үрдүнэн сатыылаабыт сааскы халлаан, муус устар ый бүтэһик күнэ. Сарсыардаттан былтынан бүрүллэн, тыаһынан ыскайданан көрсүбүт күн, ырааһыа быһыытынан, сүргэни көтөхтө, санааны сэргэхситтэ. Үтүө санаалаахтар түмсэр үтүөкөн күннэрэ, саҕа саҕахтары саҕар айыы санаалаахтар түмсүүлэрэ буолла.

«Огонноотхохо онгоуйк туолар» дииллэрини Никольскай нэһилиэгэр АКЦ тутуутугар көмөтө «Мин Саха миир XXI үйэ» диэн марафон тэрилинэ. Сарсыардаттан «Күндүл» сыннаалан киинигэр кирири-тахсыы, кэли-барыы, хаамсыы-сиимси элбэтэ. Күлүмнэс күммүт күлүмүрдүү оонньурунуу, оҕо-аймак саҕатынан арыаланан марафон аанын тэлэчи аста. Нам улуунун Өрөгөйүн ырыата ыраахха ыныра, угуяа оонньоото. Ас-үөл атыта саҕаланна.

«Мама, папа и я» республикатааҕы күрэхтэр кыайылаахтара Надежда, Ньургун Эверстовтар дьиз кэргэттэрин ситиһиллэрин, олохторун туһунан кэпсири быыстапка-стендэлэрэ дьон болҕомтогун тарта.

Марафону нэһилиэк баһылыга Ипполитов Р.Е. кирири тылын аста. Марафону өйөөн кэлбиттэргэ махтанна, тутуу туһунан сырдатта. Дохсун ытыс тыаһынан добуһуоллаган урнаҕа, маҕнайынан, дьиз кэргэнин аатыгдан, күүс-көмө буоларга анаан кэмбизери түһэрдэ. «Норуот күүһэ – көмүөл күүһэ» дииллэрини көмөлөһөн баҕалаах баһаам киһи муһунна. Күндү ыалдьыттарынан буоллулар: нэһилиэк куратора Нусуругова А.А., улуустааҕы дьиз кэргэн уонна ыччат политикатын отделын начальнига Степанова Т.Н., библиотечнай киин директора Софронова М.Р., культура, духуобунас отделын начальнига Новиков М.С., депутат Жирков Н.И., методист Потапова З.И. Маньык тутуулар олох ирдэбилэ буоларын, нэһилиэк дьыно түмсүүлээх буоларыгар, ыччат, оҕо уруу эт-хаан өтүгүнэн туруктаах буоларыгар, төһүү күүс буолуобун бэлиэтээн туран, АКЦ үлэҕэ кириэн аанын тэлэчи аһарыгар эрэнэн, бэйэлэрин көмөлөрүн уктулар, сүбэбитин холбоон үлэҕэ турунарбытыгар сүбэлээтилэр.

Мантан салгыы олохтоохтор, Никольскайтан төрүттээхтэр кэлэн бэйэлэрин сэмэй кылааттарын киллэрдилэр. Тэрилтэлэр: оскуола (дир. Шадрин М.И.), «Веснянка» д/с (сэб. Винокурова П.С.), «Сир музей» (дир. Протопопова П.Р.), библиотекарь Колесова Е.Р., «Күндүл» сыннаалан киинэ (дир. Баишева Е.Д.), бэл, оскуолабыт оҕолоро туора турбатахтар. Кырдыаҕастаран Осиповтар дьиз кэргэттэрин аатыгдан хаһаайын Никита Григорьевич кытынна. Марафон бүтүгүнүгүн эрэ мунурдамматтар, оҕо площадкатын онорторон үлэҕэ киллэрээри туруна сылдьарын, онно олохтоохтор көмөлөһөллөрүгэр ынырда.

РФ үөрэҕиритин туйгуна, СР үөрэҕиритин бочуоттаах ветерана, СР мелодистарын сойууһун чилиэнэ, «Отуу уота», «Туллук хаара» литературнай түмсүүлэр чилиэнэ, педагогической үлэ ветерана Харитоновна-Елисеева М.Н. кыттыны ылла. Ырыа-тойук аргыстаах эфэрдэтин тиэртэ. Бөһүөлөк улаатан, тупсан кэнни тураарыгар баҕаран, АКЦ тутуутугар сэмэй кылаатын киллэрдэ.

Марафон ырыа-тойук аргыстаах, бырааһынньык быһыытыгар майгытыгар кубулуйан тэрээһиннээхтик барда. Баһылык Ипполитов Р.Е. АКЦ тутуутугар анаммыт марафон харчынан 110 тыһ. солк. кирибитин билиһиннэрдэ, кыттыбыттарга махталын тиэртэ.

Т. НИКОЛЬСКАЯ, Никольскай

Нам улууһа – спорт түһүлгэтэ

БАҤААРЫНАЙ СУЛУУСПА КҮРЭХТЭҤИИТЭ

Россияҕа баһаарынай сулууспа тэриллэбитэ 365 сылыгар аналлаах волейболга күрэхтэһии муус устар 23 күнүгэр Үөдэй нэһилиэгэр буолан ааста.

Күрэхтэһиигэ ПЧ №1 Нам (начальник Винокуров И.М.) 2 хамаанда, МПЧ №2 Хатырык (нач. Дьяконов В.Н.), МПЧ №3 Хамаҕатта (нач. Колпашиков А.В.), МПЧ №4 I Хомустаах (нач. Прибылых А.), МПЧ №5 Үөдэй (нач. Зырянов И.А.), МПЧ «6 Модут (нач. Дьяконов Ю.)

Күрэхтэһии түмүгүнэн I м. – МПЧ №5 Үөдэй (хамаанда капитана Сергеев О.), II м. – МПЧ №6 Модут (капитан Дьяконов Ю.), III м. – ПЧ №1 1-кы караула (кап. Тимофеев А.) буоллулар.

Күрэхтэһиигэ гарнизон начальнига Колпашиков Н.В. сылдьан кыайылаахтары эфэрдэлээтэ. Тэрийэр комиссия аатыгдан күрэхтэһиини ытытыга көмөлөспүт Үөдэй орто оскуолатын директоругар Барашков А.Н., КСК директоругар Неустроев Я.Я., оскуола остолобуйун үлэтигэригэр, судьуйаласпыт Яковлев Т.Д., Гаврильев В.В. махтанабыт.

Иннокентий ЗЫРЯНОВ, Үөдэй

Оскуола – билии кыһата

Сылын ахсын үгэскэ кубулуйбут Өрөспүүбүлүкэ күнүгэр Саха сиригэр Аҕа баһылыга Е.А. Борисов уонна депутаттара Саха сиригэр сударыстыбаннаа олохтоммутун бэлиэтии улуу Максим Кирович Аммосов төрөөбүт дойдутугар, төрүт буоругар - Хатырык нэһилиэгэр үктэнэн, үөрэх туйгуннарын бэлиэтээн, көрсөн, илэ-хоро кэпсэтэн бараллар.

Быйылгы тэрээһингэ Нам улуунун киэн туттар 44 туйгун үөрэнээччини, лидердэри, араас таһымнаах олимпиадаларга, күрэхтэргэ кыайылаахтары, 16 кыһыл уонна үрүн көмүс мэтээлгэ кандидат оҕолору чиэстээһин буолла. Кэскиллээх ыччаттарыгар биһигини куруутун өйүүр спонсордарбыт сиздэрэй бэлэхтэрин оҕолорбутугар ууннулар.

Слет чэрчитинэн судаарыстыбаннас уроктарын улуус бастын учууталлара, үөрэх управлениетын специалистара иилдээн-саҕалаан ынырылаах аалдьыттар иннилэригэр үрдүк таһымнаахтык ыттылар. Ол курдук, быйыл Өрөспүүбүлүкэҕэ ытытыллыбыт «Сыл бастын учуутала» күрэх финалистары Нам 2 №-дээх оскуолатын нуучча тылын учуутала С.Д. Федорова «Сильные духом. Паралимпиада», улуус гимназиятын омук тылын учуутала Л.Н. Павлова «Прояви себя, используя свои возможности...», улуустааҕы күрэх лауреаттара, Хамаҕатта ор-

Обуруотчуттарга сүбэлэр

Сирени күн көрөр, күүстээх тыал түспөт сиригэр олордоллар. Күһүн, саас уу ылбат сиригэр олордобут, аһары уулаах сиргэ сирень саҕа тахсан эрэ силиһэ сайдыбат, сыйыа сыйыһан өлөн барар. Сирень буора баай уонна көбөркөй буолуохтаах. Сирень үүнэригэр сырдыга тийибэт буолабына, мөлтөхтүк үүнэр, сибэккилэнэр тохтуур. Аһары күн көрөр сиригэр эмиэ олордоллубат.

Сирени олохтоох сиригэр атырдыах ыйын иккис аһарыгар эбэтэр балаҕан ыйын саҕатыгар олордоллар. Олордуох иннинэ эрдэ дьааматын хаһан бэлэмнибит. Дьааматын кээмэйэ 50х50х50 см буолар. Сирени олордорго буорун эрдэ бэлэмнибит. Дьааманы хаһан баран, переҕойдаах эбэтэр бэлэм компост 15-20 кг кутуллар, мас күлэ (200-300 г), суперфосфат (20-30 г), аһыы почвалаах буолабына 2 төгүл мас күлүн эбэн биэрэбит. Бэлэм буору уонна эбии аһагыны үчүгэйдик булкуйан биэрэбит уонна дьааманы толору кутабыт. Сирени олордорго үчүгэй туруктаах, силиһэ сайдыбыт доруобай буолуохтаах, уһуна 25-30 см буолар. Сирени

ЭДЭР ЫЧЧАТ – УЛАХАН КҮҮС

то оскуолатын химия учуутала А.Я. Никифорова «Национальный продукт – залог здоровья нации», Бөгүн орто оскуолатын саха тылын учуутала М.Д. Новгородова уонна история учуутала Е.М. Софронов «Саха саллаата, ыҕабын эйиэхэ, махтал тыллаах суругу», Хатырык орто оскуолатын нуучча тылын уонна история учууталлара А.И. Наумова, Д.Ю. Михайлов «Прекрасное и вечное ...», Нам алын сүһүөх оскуола библиотекатын үлэһитэ А.С. Андреева «Кэпси кэлиим Чабылҕан ...» диэн араас киһини долгутар тиэмэлэри таарыйан оҕолор, ыалдьыттар биһирэбилэрин ылылар.

Бүгүн биһиги олохпут сайдыытын саҕа кэрдийиһигэр сылдьабыт, олохпут сайдарын тэнгэ аныгы оҕо, ыччат эмиэ сайдар. Ол курдук, аныгы оҕо, ыччат эмиэ сайдан, патриоттуу быһыыланна. Сахабыт сирэ сайдарыгар бэйэтин олугун уураарыгар көмөлөһөр сыаллаах үөрэх управлениетын начальнига О.Н. Протопопов көбүлээн улуус эдэр кэскиллээх учууталлара, идэлээх үлэһиттэри түмэн улуус үөрэх кыһалара сайдарыгар туһаайан саҕа идеялары киллэрэн «Конвент молодежи «Басхан» бырайыагы олоххо киллэрэргэ

диэн Саха сиригэр салайааччыларын иннигэр Хатырык орто оскуолатын үөрэнээччитэ Прокопьева Юлия көмүскээн киэн биһирэбили ылыбыт. Инникитин бырайыагы Саха сиригэр баһылыгы эбээһинэнин толороочунан аһаҕыт Е.А. Борисов бэйэтэ көрүү, үөрэтиэх буолла.

Быйылгы тэрээһингэ саҕаланан буолар Аан дойдуга биллэр Печача-Куча технологиятын оҕолорго анаан «Мы – будущее Якутии» диэн өй оонньуутун управление сүрүн специалиһа А.А. Павлов уонна Саха сиригэр үөрэҕиритин туйгуна, улуус гимназиятын директорун солбуйааччы А.В. Новгородов тэрийэн бэрт көхтөөхтүк ыттылар.

Ыччат баар – улахан күүс, аныгы көлүөнэ илиитигэр баар нэһилиэкпит, улууспут, өрөспүүбүлүкэбит, дойдубут инникитэ. Ыччат түмсүүлээх, үлэҕэ, үөрэххэ, дойдутугар бэриниллээх буолабына эрэ, улуу Максим Кирович Аммосов, Илья Егорович Винокуров саҕалаабыт сүһүккэннээх дьыалалара, сыраалаах үлэлэр үтүө түмүктээх буолуохтара.

С.И. ПЕТРОВА, М.С. ГАГАРИНА, үөрэх управлениетын специалистара, Нам

СИРЕНЬ

дьаама ортоугар олордоллар. Силиһин үчүгэйдик көннөрөн биэрэбит. Көрүү-харайыы үлэтигэр кириэр. Сирени олордон баран, дэлэйдик уу кутуллар. Уутун ингэрдэн баран, өр сыппыт сэбирдэҕи, переҕной, торф кутуллар 5-7 см халыһаах. Сирень үүнэр кэмигэр 3-4-тэ буорун көбүтэн биэриллэр, дирингэ 4-7 см.

Саас хаар барыта бастагы көбүтүү оҕоһуллар. Сайын бастагы аһарыгар сиренгэ элбэх уу кутуллар, сибэккилиригэр туһалаах. Сайын иккис аһарыгар, наһаа итии күннэргэ кутуллар уонна аһары куурбут буолабына. Бастагы сылыгар сиренгэ уоҕурдуу кутуллубат. Иккис сылыгар азот кутуллар, 50-60 г мочевины, 65-80 г аммиачнай селитра, биер сиренгэ тиксэр ғына кутуллар. 1-3 биздэрэ ынах сааһын биер сиренгэ тиксэр ғына кутуллар, ынах сааһын 1:5 бэлэмнэнэр. Бэлэм уоҕурдуу сирень умнаһыттан 50 см тэйиччи кутуллар. Фосфорнай, калийнай уоҕурдуу күһүн биерилэр, сирень 2-3 сылыгар кутуллар. Икки хос суперфосфат 35-40 г, калийнай селитра 30-35 г. Бу

уоҕурдуу биер сиренгэ кутуллар. Мас күлүн 200 г 8 л ууга булкуйан баран, сибэккилиир кэмигэр чаастагы кутуллар. Сирень сибэккилик, кыраһаабай көстүүлээх буоларын ситиһэргэ, сирень олордубутун 2-с сылыгар, быһыы оҕоһуллубат, 3-4-с сылыгын быһыы оҕоһуллар. Саас эрдэ 5-10 салаа үчүгэйдик үүмүт буолабына, онтон атынын быһылар.

Сирень сибэккитин сарсыарда эрдэ быһыллар, ууга угуллар. Сирень кыһынын тулууйан кыстыгырыгар, хайаан да сабыы оҕоһуллар. Куулга кураанах сэбирдэҕи симэн баран, сирень үүнэн турар сиригэр саба ууруллар.

Сирень ыарыыта. Сиренева паденица 0,2 %-наах фазолон растворуна ыстарылар.

Сиренева моль – пестрянка 0,3%-наах хлорофос растворуна ыстарылар. Сирень икки арда 2-3 м олордоллар.

Обуруот аһын олордугу ыам ыйыгар табыгастаах күннэр: 1-7, 11-14, 16-18, 22-28, 30-31.

Бу күннэргэ олордоллубат: 8-10, 15, 19-21, 29.

Л.П. РЕШЕТНИКОВА, Нам

Быйыл телевизорга наар Украинага буолар айдаан туһунан кэспиллэр. Онтон мин Украинага Харьков дьин куорат баарын биллим. Ол куораты мин хос эһэм Дунаев Григорий Иванович немецкэй фашистартан босхолоспут үһү. Ол туһунан биһиэхэ эһэбит Александр Григорьевич кэспэбитэ уонна бэйэм эргэ хаһыаттартан аахпытым. Хос эһэм олоһун толук уурарын кэрэйбэчкэ көмүскээбит куоратыгар, дойдутугар итинник улахан айдаан тахсыбытынан биһиги дьиэ кэргэн бары хомойобут. Ол да буоллар Украина дьонугар

ЭҺЭМ СТАЛИНГРАД, ХАРЬКОВ КУОРАТТАРЫ БОСХОЛОСПУТА

эйэлээх олох сотору кэлиэ дьин эрэнэбит.

Мин хос эһэм Григорий Иванович сэриигэ 1942 сыллаахха Горнай улуунун Сталин аатынан колхозка биригэдьириди сылдьан барбыт. 200-тэн тахса километры сатыы айаннаан Дьокуускай куоракка кэлбиттэр. Онтон поеһынан, борохуотунан айаннаан Уралга тийэн үс ый үөрэммит. Москва куораты көмүскүүр сэриигэ кыттыбыт. Сир-халлаан ньиргийэр тыаһын, кыа-хаан тохтуутун, сэрии дьин ынырыгын манна аан бастаан билбит. Атаҕар бааһыран госпитальга эмтэнэн баран, бэйэтин чааһыгар төннүбүт. Онтон ыла күл-көмөр буолбут дэриэбинэлэри, куораттары ортотунан немецтэри утары хас харды аайы ынырыктаах охсуһуунан арҕа диэки баран испиттэр. Сталинград куораты босхолоһунга кыттыбытын иһин «За оборону Сталинграда» дьин мэтээлинэн наараадаламмыт. Быйыл Сталинград куорат туһунан кинини телевизорунан көрдүбүт. Мин эһэм итингэ сылдыбыт, сэриилэспит эбит дьин биллим.

Смоленской куораты босхо-

луурга эһэм хорсун быһыны көрдөрбүт. Ол маньык буолбут: 1943 с. балаҕан ыйа. Кыргызһы хонуута. Немецтэр харса суох атаакalara саҕаланна. Хонуу устун өстөөх икки танката уунутары иһэллэр. Пулеметчик Григорий Дунаев уонна кини көмөлөһөөччүгэ казах уола Махмут Юлдашев окуопаттан кыратык быган көрбүттэрэ, уотунан уһууран бастакы танка субу иһэр эбит. Уолаттар хас да гранатаны холбуу байан баран чугаһырын кэтэһэн сыппыттар. Танка чугаһаан бу тигинээн кэлэрин кытта, гранаталар кырайдьлар. Танка гусеницатын анныгар түһэн эһинилэр. Танка ытыалырын тохтоппокко өрө холоруктуу түспүтэ уонна төттөрү хайыһаат тохтоон хаалбыта. Григорий эргиллэн көрбүтэ, Махмут барахсан табыллан, хаан-билит буолан, сытара. Григорий күнэ харааран, тыына буоллан ылла. Арай көрбүтэ, иккис танка субу сабардаан кэлбит эбит. Эһэм эмиэ гранататын быраҕан кыраппыт. Дьолого танка эмиэ холоруктуу түһэт тохтоого. Эһэм аны түргэн үлүгэрдик пулеметун үрдүгэр

түһэн танка кэнниттэн иһэр өстөөхтөрү ытыалаата. Немецтэр түн-тан түстүлэр, сорохторо куоттулар. Ол кэмгэ биһиэнэрэ кимэн киридилэр. Бу кыргызһы иһин эһэм «Бойбуой үтүөлэрин иһин» мэтээлинэн наараадаламмыт.

1943 с. 2-с Украинской фронт 93-с гвардейской дивизиятын са-стаабыгар сылдьан, Харьков куорат таһыгар разведкаҕа баран икки немеци билезин ылан аҕалытын иһин «Хорсунун иһин» мэтээлинэн наараадаламмыт.

Сотору Харьков куораты босхолоуур иһин кырыктаах кыргызһыга кирибиттэрэ. Кимэн кириини «Катюшалар» саҕалаабыттар. Пехота кириитин биллэримээри, хойуу буруо таһаарыттар. Эһэм атаакаҕа кириэн истэринэ, кэннигэр снаряд эстэн бааһыры ылбыт. Снаряд эстибит сиригэр нэһилэ сы-ылан кирибит. Онно сытар саллааттар бэрэбээскилээн баран ойуурга баар санчааска тийэригэр эппиттэр. Нэһилэ тийбитэ санчааһа суох, буомбалаабыттар. Дирин омуһах эрэ баар эбит. Эһэм «Манна өлөр буоллум» дии саныы олодобуна, биер нуучча

саллаата кэлбит. «Ол ойуурга ба-аллара буолуо, барыах», - диэбит. Эһэм өйүн сүтэрэн охтон түспүт. Арай өйдөмүтэ госпитальга сы-тар эбит. Иллитин быһабыт диэ-биттэрин, бэйэтэ дэлби имэрийэн үтүөрдүбүт. Сыл курдук эмтэнэн баран, дойдутугар ыппыттар. Инньэ гынан 1944 с. дойдутугар төннөн кэлбит.

Мин хос эһэм Григорий Ива-нович дойдутугар элбэх үлэни үлэлээбит. Кини ханна үлэлээ-бит сиригэр барытыгар өрүү бы-лаанын толороро, колхозка, со-вхозка үлэлиир кэмигэр тэрийэр дьобурдаах салыааччы, дьонго үчүгэй сыһыаннаах доҕор, ты-лын ылыннарар урагы дьобур-даах үлэһит киһи эбит. Бу эһэм кэспэбиттэтин суруйдум, эл-бэби биллим. Мантан мин сэрии дьин ынырыгын, саха дьонго олус ыраах тийэн сэриилэспиттэрин, дойдularын көмүскээбиттэрин биллим. Хос эһэм туһунан өссө билиэм, кини босхолоспут ку-ораттары – Сталинград, Харь-ков, Смоленский туһунан маты-рыһаал мунньуом дии санаатым.

Саас үйэ тухары баһыыба, махтал буоллун, хорсун салла-акка, үчүгэй санаалаах киһиэхэ, холобур буолар эһэбэр!

Розана ИВАНОВА,
Хамаҕатта саха-французскай
лицейин 2-с кылааһын
үөрэнээччитэ

Миэхэ Аҕа дойду Улуу сэриитин туһунан эбэм, эһэм кэспиллэриттэн билэбин. Кинилэр аҕалара иккиэн сэриигэ сылды-быттар. Ол мин хос эһэлэрим: Протопопов Николай Никифорович уонна Винокуров Василий Степанович. Хос эһэлэрин сэриигэ иккиэн биригэ барбыттар. Онтон эһэ Ньукулай улаханньык ыалдьан төннөн кэлбит, үтүөрөн баран Япония сэриитигэр сылдыбыт. Кини туһунан маты-рыһаал, хаартыска олус аҕыйах хаалбыт эбит.

Оттон биер хос эһэм, эбэм аҕата, Винокуров Василий Степанович туһунан билэрбин кэспим. Кини «Албан аат» орден кавлера, элбэх бойбуой мэтээлэрдээх. Хос эһэм туһунан өбөлоро куруук кэспэтэллэр, биһиэхэ эмиэ кэспиллэр. Эһэм хаартыскаларын кичэйэн уура сылдыбыт, онно кини саллаат таҕастаах, түөһүгэр элбэх мэтээлээх түспүтэ эмиэ баар.

1942 сыллаахха эһэм аах

ХОС ЭҺЭЛЭРИМ ЭЙЭЛЭЭХ ОЛОҔУ УҢАНСЫБЫТТАРА

«Кыһыл ыллык» колхозтан тох-суо буолан сэриигэ барбыттар. Атаара сылдьан кыра балта Ааныс: «Убаай, кэһиигин кэспиттэ-тэ аҕалаар», - диэбит үһү. Кыра буолан, сэрии дьин түгүн билбэт буолаҕа.

Эһэм Челябинскайга тийэн хайыһардыттар роталарыгар түбэспит, сорохтор үргүлдү сэриигэ ааспыттар. Доҕотторун тус-туспа араараннар, ол кэннэ кинилэри көрсүбэтэбин хомой көспиэрэ үһү. Кинилэри бэлэмни түһэн баран Сталинградскай фронтка ыппыттар. Бастаан Сталинградскай сэриигэ киллэр-биттэрин кэспииригэр: «Адьяс, иннигин-кэннигин билбэт бу-луоххар диэри тыас-уус, сир-халлаан сууллан эрэрин курдук этэ», - диэбит.

Ордук ыарахан, элбэх өлүү-

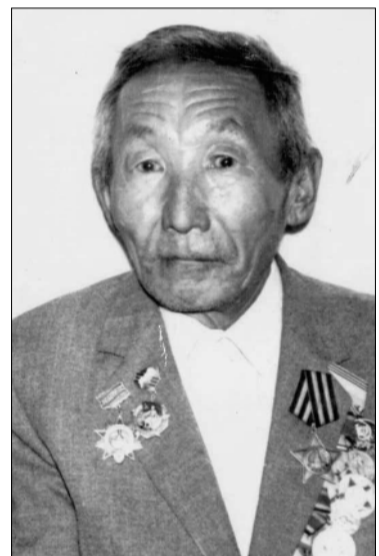
лээх-сүтүүлээх сэрии Курскай тоҕой дьин сиргэ буолбутун, биригэ сылдьар дьонуттан аҕы-ах киһи хаалбытын аймана ахтара үһү. Сибиригэн сылдьар Авксентьев дьин нуучча уолун, командирын Киселеву умнубак-ка, махталынан кэспиир эбит. Кыра үөрэхтээх, нууччалыы аҕыйах тылы билэр алаас са-хатын көмүскээ, өйбүл буола сылдыбыттар эбит.

Биер дэриэбинэҕэ улахан сэриигэ немец саллааттары билезин туппуттар. Эһэбэр биер олох эдэр немеци ханна эрэ ил-дэрэригэр эппиттэр. Эһэм: «Ба-стаан өстүйбүт санаабар ытан кэһиһэри гыммытым, онтон ки-ни эмиэ ийэлээбэ-аҕалааҕа бу-луо, саллаат буолан бирикээһи толорон сэриилэһэ сырыттаҕа дьин аһыммытым», - дьин кэп-

сиир эбит. Онтон Ворошиловград куорат таһыгар икки улахан бааһырыны ылбыт. Эр баһыи араас госпиталларга эмтээбиттэр да, үчүгэйдик үтүөрбэтэх. Ол иһин дойдутугар ыппыттар. 1944 сыллаахха өр айаннаан дой-дутугар эргиллэн кэлбит. Онтон колхозугар үлэлээбит.

Мин хос эһэлэрим иккиэн сэриигэ сылдыбыттар, онтон сэрии кэнниттэн иккиэн тутууга өр сыл үлэлээбиттэр. Тутуспут дьиэлэрэ - кулууп, орто оскуола, элбэх уопсай дьиэлэр дьонго ту-һалыы тураллар.

Кинилэр, эйэлээх олоҕу уһан-сыбыт дьон, билигин суохтар. Ол гынан баран көмүскээбит эйэ-лээх олохторо, тутуспут дьиэ-лэрэ биһиэхэ, кэлэр көлүөнэҕэ, хаалаҕа...

Сааскылаана ПРОТОПОВА,
Хамаҕатта саха-французскай
лицейин 2-с кылааһын
үөрэнээччитэ

Что я знаю о войне? Шесть-

ЧТО Я ЗНАЮ О ВОЙНЕ?

десять девять лет назад триум-фальной победой советского на-рода закончилась Великая От-ечественная война. С каждым годом мы все дальше и дальше уходим от военной поры. Но вре-мя не имеет власти над тем, что люди пережили на войне. Много лет прошло с тех пор, но среди нас живут участники этой войны. Это было очень трудное время. Советскому солдату нет границ величю его подвига, как нет границ величю трудового под-вига советского народа, так как все по-фронтовому трудились для победы. С каждым годом их становится все меньше и мень-ше. В наших же сердцах живет память об этой войне. И не может быть иначе 22 июня 1941 года страшное слово «война» подня-

ло всю страну. Каждый житель большого города или маленькой деревушки стал на защиту Ро-дины. Горела земля, гибли люди, но страна боролась. Были победы и поражения. Кровью орошался каждый сантиметр земли от Днепра до Рейна, почти на каж-дом метре земли росли могилы солдат.

Я знаю о войне из рассказов старших, кинофильмов и книг, поэтому задумываюсь, сколь-ко крови было пролито, сколько страданий пришлось пережить людям, чтобы мы могли спокойно спать, учиться и жить!

Мой прадед Эльберяков Григорий Денисович прошел всю войну... К сожалению, мне мало, что известно о моем прадеде. Но я знаю, что он был дважды ранен

в ногу, что после ампутирован, видела шрамы на запястье его руки... И твердо знаю и горжусь, тем, что мой прадед сражался храбро и мужественно, защищая Советский народ от врага. Меда-ли, которыми он был награжден, говорят о его боевом пути. Пра-дедушка был награжден орде-ном Отечественной войны первой степени, двумя медалями «За отвагу», «За боевые услуги», «За победу над Германией», а после войны он добросовестно и честно работал в производстве колхоза и совхоза в отделении районной связи, награжден Почетной гра-мотой Президиума Верховного Совета Якутской АССР, По-четный гражданин Таттинского улуса с 2000 г., ветеран труда и ветеран ВОВ.

Я родилась в мирное время, но я много слышала о войне, ведь эта была самая величайшая вой-на за всю историю. Огромное количество людей погибло в этой войне... Благодаря нашим дедам и прадедам теперь мы живем, учимся, дышим. Светит яркое солнышко, над нами висится го-лубое безоблачное небо. К памят-никам и обелискам идут люди, чтобы поклониться воинам - ос-вободителям, которые и погибли ради мирного чистого неба, золо-тистого моря пшеницы, радости и счастья на наших лицах. Мы, молодое поколение, благодарны ветеранам и участникам Вели-кой Отечественной войны за то, что они отважно воевали за на-шу Родину, благодарны им за все то, что они сделали для нас всех!

Дианна ФЕДОРОВА,
ученица 6 «б» класса ХСФЛ

Мин хос эһэм Баишев Афа-насий Леонтьевич 1929 сыл-лаахха Таастаах нөһиллээгэр күн сирин көрбүт. Хос эһэм билигин баара буоллар 85 сааһын туо-луу этэ. Хос эһэм олоһунан киэн туттабын: биер бэйэтэ бизэ бу-олан олоһун салдыыр кэнчээри ыччаттааһыттан, удьуор уту-мун салдыыр сиэннэрдээбиттэн, үлэни кыра эрдэбиттэн өрө тутан үлэ бастыҥ аатын ылбытыттан, үлэ, тыыл ветерана буоларыт-тан, дьонго үтүө өйдөбүл хаал-ларбытыттан.

Хос эһэбин кэриэстээн, кини олонор ааспыт олоһуттан биер кэрчик кэми ахтарым тобоос-тоох. Эһэм олоһун биер умнул-лубат кэрэ түгэнинэн 1945-50 сс. республикаҕа 4800 метргэ наар бастаабыт Сындыыс дьин

ҮТҮӨ ААТЫ ҮЙЭТИТИИ

орловскай сэллик бороода аты-ыры сүүрдэн Намнар ааттарын ааттаппыта буолар.

Бу Сындыыһы аан бастаан хос эһэм убайа Баишев Егор Леонтьевич – Саххаанай Үөдэйтэн талан ылан, дойдутугар Таастаахха «Өктөөп уота» холку-оска таһаарыт, көрөн-истэн, бүөбүйдээн айаһаабыт. Егор Леонтьевич бастыҥ сылгыһыт буолан, 1939 с. норуот хаһаайыс-тыбатын Бүтүн сойуустаабы бы-ыстапкатын кыттылааҕа. Нам улуунун тыатын хаһаайысты-батын үлэһиттэриттэн аан ба-стакынан «Үлэ Кыһыл Знамята» уордьанынан наараадаламмыт эбит.

1942 с. сэриигэ ынырыллы-быт. Ржев куорат иһин кыргыз-һыга сырдык тыына бысты-быт. 2002 с. Кыайы күнүгэр абаҕам Баишев Вячеслав Пе-трович Ржев куоракка тийэн, Кыайыны уансыбыт, сэрии толоонугар охтубут буйуннар-га сүүгүрүйэн, махтанан туран сибээки дөрбөтүн уурбуга, аба-ҕабыт аата суруллан турар мемо-риальной стендэтигэр хаартыс-каҕа түспүтэ.

1949 с. эһэм Баишев Афа-насий Леонтьевич 20 саастааҕар республикаҕа күһүннү ат сүүр-дүүтүгэр Сындыыһы сүүрдэн бизтээккэ бастакынан тийэн, күн бүгүнүгэр дьылы дьон уос номоҕо,

кэрэ кэспээн оносто сылдьар чабылхай кыайыны аҕалбыт. 1950 с. республикатааҕы сааскы сүүрүүлэргэ баайааччы, Жирков Петр, сүүрдээччи, мин хос эһэм Афанасий Леонтьевич, кыайы өрөгөйүн билбиттэр. «Ыһы-хаһы бөһөнү түһэрэн, өрө ньир-гийэ олодор трибуна иннинэн кыайылаах кымныыбын өрө ууммутунан бизтээккэ элээрдэн ааһар түгэниларим олус долгу-туулаах буолаллар», - дьин хос эһэм ахтар эбит. Бу Сындыыс ба-рахсан тигэх сүүрүүтэ буолбут.

1958 с. харыачыка ыарыы буолбутун Атласов Николай Иванович дьаһалынан, сиэри-туому тутуһан унуох туппуттар. Таастаахха Кэҥкэмэ үрэх уһа сиһигэр, Киэн Алыы дьин сиргэ, Сындыыс төбөтүн угуобун тийт

маска Баишев Дмитрий Ивано-вич – Бочоох оһоньор ытык кэр-эх онорон ыйаабыт.

Үтүө аат ханан баҕар үйэти-тиллэр үгэстээх. Эһэбит Афа-насий Леонтьевич Баишев 85 сааһын кэриэстээн, Сындыыс таптаан сылдыбыт Киэн Алыы дьин сиргэ мемориальной ду-оска уонна өйдөбүннүк бэлиэни оҕолоро, сиэннэрэ, аймах-билэ дьон буолан туруордубут.

Киэн туттар дьоммут, абаҕа-быт Егор Леонтьевич – Сахха-най сылгыһыт, эһэм Афанасий Леонтьевич Баишевтар, үтүө ааттара умнуллуу суоҕа, үйэттэн үйэҕэ аймах, удьуорыччаттары-нан салҕана туруо.

Аня ЛУТИНОВА,
Салбан орто оскуолатын
10-с кылааһын үөрэнээччитэ

